

Nieuw in de collectie: schaarbek, een bijzondere visser

Hans Post [honorair conservator, Natuurhistorisch Museum Rotterdam; posthans@kabelfoon.nl]

Frans de Jong [collectie-adviseur, Natuurhistorisch Museum Rotterdam; ariefransdejong@me.com]

▲ Amerikaanse schaarbekken op het strand van Amelia Island, Florida. (Hans Post)

▲ Boven- en zijaanzicht van de snavel van de aangespoelde Amerikaanse schaarbek. (Hans Post)

'**A**ls een mes snijdt de ondersnavel van de schaarbek door het water. Perfect in balans zoekt hij naar prooi. Dan sluiten beide snavelhelften en is de vis gevangen'. Hans Post en Frans de Jong zagen Amerikaanse schaarbekken vissen in Florida. Ze vonden er een vers kadaver waarvan de schedel inmiddels is toegevoegd aan de museumcollectie.

Het is laag water. We lopen in maart 2012 op het verlaten strand van Amelia Island langs het Fort Clinch State Park bij Jacksonville in Florida, USA. Aan het eind van het strand rusten honderden zeevogels. Het zijn lachmeeuwen, ringsnavelmeeuwen, koningssterns, grote sterns en een enkele Forster's stern. En er staan schaarbekken tussen en niet zo weinig ook. Stapje voor stapje komen we dichterbij. We maken foto's.

Wat later zoeken we in de vloedlijn naar schelpen. We vinden er ook andere dieren zoals kwalen, degenkrabben, twee dode duikers (vogels, geen kikvorsmannen) en een dode schaarbek. De duikers fotograferen we en laten we achter. Van de schaarbek nemen we de kop en een poot mee voor de museumcollectie.

Opmerkelijke snavel

Schaarbekken zijn bijzondere vogels. In verhouding tot de grote kop met snavel zijn het lichaam en

de poten klein. De vleugels van de schaarbek zijn opvallend lang, veel langer dan bij vogels van vergelijkbare grootte. De gevorkte staart is kort. De schaarbek heeft het formaat van een forse kokmeeuw. Ze lijken nog het meest op sterns waarmee ze minder verwant zijn dan het uiterlijk doet vermoeden. De mannetjes ogen groter dan de vrouwtjes.

Zoals de naam suggereert is het opvallendste aan de schaarbek de snavel. De snavelhelften zijn ongelijk van grootte. De ondersnavel is een kwart langer dan de bovensnavel en dat is uniek binnen de vogelwereld. Vanaf de zijkant bezien oogt de snavel fors en breed. Vanaf de bovenzijde bekeken blijkt de snavel juist opmerkelijk smal.

Schaarbekken houden er een bijzondere jachttechniek op na. Ze jagen vaak gezamenlijk, meestal in de ochtend- en avondschemering wanneer het water rustig is en de prooi aan de oppervlakte komt. Vlak boven met het oppervlak vliegend, snijdt de schaarbek met de punt van de ondersnavel door het water. De bovensnavel staat onder een hoek van 45° open, wat doet denken aan een openstaande schaar. Zodra de ondersnavel weerstand voelt, sluiten beide snavelhelften en slikt de vogel de prooi in.

Drie soorten

Er worden drie soorten onderschei-

den: de Amerikaanse schaarbek (*Rynchops niger*), de grootste van het drietal, de Afrikaanse schaarbek (*Rynchops flavirostris*), de kleinste soort en de Indische schaarbek (*Rynchops albicollis*). De verspreidingsgebieden zijn gescheiden zodat verwarring in het veld zo goed als uitgesloten is. De Amerikaanse schaarbek is wat verspreiding betreft als broedvogel te vinden over een groot deel van, voornamelijk, de westkust van Zuid- en Midden Amerika. Net als de andere twee soorten zijn het koloniebroeders. Ze zijn te zien aan de kust maar ook landinwaarts langs rivieren en op meren.

Mooie aanwinst

Inmiddels is de meegebrachte schedel van de iets meer dan een jaar oude vogel schoongemaakt en toegevoegd aan de vogelcollectie (NMR 9989-03319). Het is de eerste schaarbek voor het museum, een mooie aanwinst. ◀

▲ De schone schedel met ondersnavel van de Amerikaanse schaarbek (NMR 9989-03319). (Jaap van Leeuwen)